

Sanat Eğitiminde Çağdaş Öğretim Yöntemlerinin Öğrenme Üzerindeki Etkisi

Tuba Şevgin¹

Özet

Bu çalışmada sanat eğitimi yöntemlerinin kişinin duygu ve düşsel kapasitesini bulmasına yardımcı olması ve yaratıcı bir aşama olarak çocuğu özgür çalışmaya, özgür düşünmeye yöneltmesi amaçlanmıştır.

Çalışma kapsamında öğretim yöntemleri öğrencinin ders içi motivasyonunu ve konuya yönelik hedeflenen kazanımın sağlanması yönündeki beklentileri karşılaması açısından önemlidir. Sanat eğitimi, genel eğitimin oldukça önemli bir bölümüdür. Çağdaş bir eğitim; bireyin sorgulayıcı, araştırmacı, yaratıcı, öğrendiklerini uygulayabilen özellikler kazandıran, kişilik geliştirici bir eğitimidir. Bununla alakalı olarak çağdaş eğitimde ezbere dayanan, çokça bilgi yükleyici, aktarılan bilginin değiştirilmeden benimsenmesini, ezberlenen bilgilerin tekrardan aktarılmasını öngören bir yonteme ve sisteme yer yoktur. Sanat eğitimindeki çağdaş yöntemler:

1 Arş. Gör., Bitlis Eren Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, ORCID: 0000-0001-7286-3348, tsevgin@beu.edu.tr

kopya yöntemi, bellek eğitimi yöntemi, kolaydan zora yöntemi, psikolojik yöntem, drama yöntemi, müzikli yöntem, gösteri (demonstrasyon) yöntemi, çocuk sanatı yöntemi, sanat yoluyla eğitim yöntemi olarak verilmiştir.

Bu yöntemler detaylı bir şekilde ele alınarak tanımlanmıştır. Asıl olan öğrenecek kişide öğretilmek istenenin kalıcı olması ve bir davranış değişikliğine dönüşmesidir. Öyle ise öğretim esnasında en uygun yöntemi seçmek, öğretmenin alan bilgisine, eğitim formasyonuna ve yaratıcılığına kalmaktadır.

Giriş

Toplumların tarihi geçmişten şimdiye değin incelendiğinde sanat ile toplumun devamlı olarak etkileşim içinde olduğu görülecektir. Sanatçıya ve sanata çeşitli niteliklerde yansıyan bu etkileşim, insanın toplumsallaşmasında, sanatsal kültürün oluşmasında, düşünce sistemlerinde, estetik beğenilerin gelişmesinde ve insanoglunun duygusal dengesini fark etmesinde kendini göstermektedir (Yılmaz, 2011).

Sanat bir eğitim hakkıdır. Bir toplumun her kişisi, yetenekleri ya da yeteneği sınırlı olsun, bu ayrıcalıktan yararlanmalı ve yararlandırılmalıdır. Çünkü sanat kişinin hayat serüveni içinde kendiliğinden ulaşılan, tek yetenekle sınırlandırılmış bir değer değildir. Sanata yönelik deneyim ve bilgi de her davranış gibi eğitim ve öğretim ile kazanılır. Öğretim kurumları eğitim ve sanatın sistemli bir inşa içinde verildiği yerlerdir. Bu sayede kişi kültürel birikim sağlar, böylece sanat giderek hayatın vazgeçilmezleri arasına girer. Sanatta eğitim ve öğretim şüphesiz ki okullar ve okula paralel kurumlarla sınırlı değildir. Okul dışındaki sanat ortamı, kültürel mekân sessiz eğitim diye bahsedilen

dolaylı biçimde kültür bağlamında etkinliğini devam ettirir. Fakat, çevrenin kültürel gelişmişliği bir diğer, ifadeyle okulda sağlanan kazanımların sürdürülebilirliğine bağlıdır (Kırışoğlu,2015).

Sanat, insan için vazgeçilmeyen bir gereksinimdir. Çünkü sanat, insanın psikolojik ve fizyolojik yapısındaki açığı dolduran bir kavramdır. Kısacası sanat, insanın zihinsel, ruhsal, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını karşılayan, tüketicisine ve sanatçısına keyif veren bir kavramdır (Mercin, 2011).

Sanat Eğitimi

Çağımızda eğitim, sanat ve bilimin iş birliğine dayandırılmalıdır. Bilim ve sanatın da amacı yeniyi keşfedip, insana hizmet etmektir. Sanata ve duyguların eğitimi üzerinde duran okul ya da eğitim sistemlerinde, duygular yetiştirilirken, zihinsel yeteneklerin, fikirlerin ve zekânın da geliştiği görülmektedir. Duygu, düşünce ve sanat arasındaki iç içe geçmiş bağlantıyı irdelerken, gelişim ve öğrenme aşamasının da etkin bir yardımcısı olur (Yolcu, 2021).

Hayatın yerini tutan sanat, çevre ve insan arasında bir denge sağlar. İnsan kendini aşmak isterse sanata sarılır. İnsan duygulardan uzak olabilseydi, sanat, anlamsız ve boş bir talep olurdu. Bireye sanat eğitimi gereklidir aynı zamanda yaşamda da önemli bir yeri vardır. Sanat eğitimi bireyseldir. İnsanın yaratıcı potansiyelini ve gücünü eğitmek, bilinci örgütlemek ve estetik düşünce, sanatsal yaşamın yapılanmasını zemine oturtmak için gereklidir. Sanat, kişinin sosyal ilişkilerini düzenlemesini, doğruyu seçerek ifade edebilmesini, iş birliği yaparak bir işe başlayıp tamamlama sevincini tatmasını ve

paylaşmasını, üretken olup aynı zamanda öğrenme isteğini de yükseltmesi yönünden gerekli ve önemlidir. Yapıcı analizi öğreten sanat eğitimi, belli aşamalarda buluş, özgünlük, gözlem ve kişisel girişimi destekleyerek hızlı düşünmeyi geliştirir. Olmayan olayları yaşanmış gibi beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireye sentez yaptırarak el becerisini de gelişmesini sağlar. Yaşanılanları, kişiliği ve kendi benliğini koruyarak çözümlene imkânı sağlar. Böylece bireyin kendine olan güveni sağlanır. Sanat, kişinin kendini ve dünyayı tanıması, ayrıca gerektiğinde değiştirebilmesi için imkân tanır (Erbay, 1997).

Sanat eğitimi, kişinin duygu ve düşsel kapasitelerini bulmalarında yardımcı olur, fark etmelerine olanak verir. Fark etmek ve ifade etmek kişiyi geliştiren temel bileşenlerdir. Bu sebeple sanat eğitimi, eğitimin önemli bir parçası olmakla birlikte bilgi çağında oldukça önem kazanmıştır. Çünkü devrin değişimine ayak uydurabilecek genç nesillerin ilerlemesinde, toplum ve insanın gelişmesinde sanat eğitimi oldukça önemli bir seçenektir. Sanat eğitiminin en birincil amaçlarından biri de yaratıcı düşünmenin gelişimidir (Ünal, 2010).

Sanat eğitimi yaratıcı bir aşama olarak çocuğu özgür çalışmaya, özgür düşünmeye yöneltme çabasıdır. Her öğrenci sanat eğitimi sürecinde kendi kişiliği doğrultusunda geliştirilmelidir. Kendi benliği ve yönelimlerine taraf şekillendirilmeli, kendini rahatça ifade edebilecek ortama sahip olmalıdır. Kendini ifade edebilen, üreten, beğenen, seçen çocuk içinde yaşadığı çevrenin bir üyesi, geleceğin temsilcisidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2020).

Bir diğerk ifadeyle birey, duyuşsal, bilişsel ve devinimsel boyutlarıyla beraber bir bütin olarak ele alındığında, kişinin sağıklı gelişimi için de sanat eğitime olan ihtiyaç önemlidir. Bireyin, birbirinden kopuk olmayan duyuşsal, bilişsel ve devinimsel boyutları birbirini etkiler ve birbirlerinden etkilenir. Bir bütin olarak ele alınıp bireyin gelişimine ve eğitime etkisi olan birden çok alan gibi sanatın da etkisi oldukça büyüktür. Üç boyuta da eğilen sanat eğitiminin bilhassa duyuşsal boyutun gelişimine etkisi önemlidir. Kısacası, sanat eğitimi, kişinin sağıklı gelişimi ve eğitimi açısından da gereklidir (Beştepe, 2018).

Sanat eğitiminin işlevi, genel hedefleri ile örtüşen bir biçimdedir. Sanat eğitimi, çocuğa kendisini kısıtlamadan ifade etmenin yanında, özgün olma, yaratıcı düşünme, kopya ve taklitçilikten uzak olma, herhangi bir konu üzerinde odaklanarak dikkat ve ilgisini uzun bir müddet tutabilme ve olayları birden fazla boyutuyla düşünerek değerlendirmeyi öğretir. Buna ilaveten çocuğun entelektüel bakış açısını geliştirerek, yaşadığımız çevrenin kültürünü de özümsetir. Milli ve kültürel değerlerine sahip çıkmayı, saygı duymayı ve sevmeyi öğretir. Bu nedenle duyuşsal, bilişsel, algısal ve manevi gücün gelişmesini sağlar. Hayal gücünü ve algıyı geliştirirken, elde ettiği birikimlerini bir başka nokta da kullanabilme becerisini kazandırır. Sanat eğitimi bu özelliğiyle diğerk alanları da desteklemiş olur. Kısacası çocuk her alanda uygulayabileceği davranış ve yaratıcı düşünce kazanır. Kendini ifade ederken görsel biçimlendirme yolları ile teknik beceri ve bilgi kazanır. Sanatın, sanatçının ve sanat eserlerinin her daim önem arz eden birer değer olduğunu kazandırır. İlaveten evrensel ve ulusal sanat eserlerini

anlayabilmeyi, bakabilmeyi ve modern sanat eserlerine yönelik bakış açısını geliştirmeyi kavrar (Vural, 2011).

Sanat eğitimi, her yaştaki insan için gerekli ve kişinin hayatında önemli bir yer edinir. Sanat eğitimi, kişinin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, bilinci ve estetik düşüncüyü örgütlemek için gereklidir. Sanat, kişinin sosyal ilişkilerini ayarlamasını, yardımlaşma ve iş birliğini, bir işe başlayıp tamamlayabilme sevincini, doğruyu seçerek ifade edebilmeyi, üretken olabildiği için gereklidir. Sanat eğitimi, orijinalite, gözlemlene, buluş ve bireysel yaklaşımları destekler, pratik düşüncüyü geliştirir. Olayları, gerçekleşmeden de beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Kişinin el becerisini geliştirmekle beraber sentez yapmasına da yardımcı olur (Yolcu, 2021).

Sanat Eğitiminde Yöntem

Sanat eğitimi yöntemleri denilince akla ilk gelen özel öğretim yöntemleri olmaktadır. Genel öğretim ilke ve yöntemlerinden de destek alan özel yöntemler, sanat eğitimi uygulamalarının başlangıcından bugüne, oldukça değişiklik ve çeşitlilik göstermiştir. Belirli bir kısmı etkili olmamış, bir kısmı da hala eleştiriliyor olsa dahi uygulamalarda yer edinmiştir. Yöntemlerden bu ya da öteki, diğerinden daha nitelikli veya doğru demek uygun olmaz. Bundan ötürü bir yöntemden değil yöntemlerden bahsetmek daha doğru olur. Genel maddelerden sapmamak ve özde bazı özelliklerden uzaklaşmamak şartıyla, her öğretmen var olan duruma göre yöntem saptayabilir. Asıl olan, öğrenci kişide öğretilmek istenenin kalıcı olması ve bir davranış değişikliğine dönüşmesidir. Öyle ise öğretim esnasında en uygun yöntemi

seçmek, öğretmenin alan bilgisine, eğitim formasyonuna ve yaratıcılığına kalmaktadır (Yolcu, 2021).

Öğretim strateji, yöntem ve teknikleri, bir programın hedeflerinin gerçekleştirilmesinde etken olan öğretim düzeni ile ilgili tanımlardır. Yöntem; bir konu alanının öğretiminde, öğretimin istenen, hedeflenen sonuca ulaşılmasında izlenecek yoldur. Yine yöntem “Ne öğretiyorum?” ve “Ne öğreniyorlar?” soruları arasında yer alan “Nasıl öğretiyorum?” sorusuna yanıt arar (Kırısoğlu, 2015).

Öğrenme ve öğretme yöntemleri eğitim sisteminde tek kullanıldığında etkili olmamaktadır. Her sanatsal yaklaşım biçimleri kısacası; sezgisel, duyuşsal, bilişsel, devinimsel özellikler yalnızca bir sanat kuramı ya da yöntemleriyle öğretilmemektedir. Özellikle Bloom’a göre (1976) duyuşsal ve bilişsel özellik öğrenmede etkili olan en önemli hususlar arasında yer almaktadır. Çünkü her insan aynı biyolojik gelişim, kültür ve sanatsal özellikleri göstermemektedir. Bu sebeple bahsedilen özellikler değişken olduğu müddetçe farklı kuram, strateji, teknik ve yöntemlerin geliştirilmesi zorunlu görülmektedir. Bu manada öğrencilerin akademik ilgi, güdülenme düzeyleri, yetenek ve becerileri, sosyokültürel (bölgesel farklılıklar) ve şahsi özellikleri bakımından farklılık ve değişkenlik gösterebilmektedir. Bu yüzden bahsedilen farklılık ve değişkenlikler öğrenme ve öğretme biçimlerini önemli miktarda etkilemektedir. Bu yönden öğretim aşamalarında hiçbir durum diğer bir duruma aynen uymaz. Öğretmenin karşısına çıkan her yeni duruma uygun farklı bir taktik bulması gerekir. Üstelik hiçbir metot kitabı, karşısına çıkan özel bir durumda öğretmene ne yapabileceğinin net bir reçetesini vermez. Belli bir dersin ya da konunun öğretiminde herhangi bir metodun en iyi metot olabileceğini söyleyen

kimse kuşku ile karşılanmalıdır. Şüphesiz ki sanat eğitiminde amaçlanan hedeflere ulaşılmasında büyük ölçüde sınıflarda yer verilen yöntemler belirleyici olabilmektedir. Genellikle öğretmenler derslerinde birden fazla yöntem kullanırlar. Özel durumlarda konuya yönelik en doğru yöntemi seçmek, oldukça iyi bir alan bilgisi, beceri ve deneyim ister. Sanat eğitimini, kendine has özel öğretim yöntemleri açısından düşünüldüğünde başka alanlara göre uygulama bakımından bazı farklılıklar göstermektedir (Artut, 2010).

Öğretim programlarının türü, içeriği, içerikte bulunan konular, beklentiler, model, sanat eğitimi ve öğretiminde gerçekleştirilmek istenen yöntem ve teknikleri dolaylı ya da doğrudan etkiler. Özellikle öğrencinin, öğrenme gücü, seviyesi, öğrenmeye hazır olma hali yöntem ve tekniklerin uygulanmasında kayda değer bir etkidir. Sanatsal yaratma sürecinde, estetik algıda her öğrencinin gösterdiği davranışlar aynı değildir. Bununla beraber her öğrencinin yavaş ve hızlı öğrenmesi, yapma eyleminde sergilediği ustalık, öğrenme kapasitesi, yaratıcı sorun çözme becerisi farklıdır. Sanat alanının diğer konu alanlarından farklı yapısına ilaveten her öğrencinin gösterdiği bu çeşitli davranış ve yapı eklendiğinde yöntem noktasında sanat öğretmenin öğretim aşamasında çalışma koşullarının ne denli karmaşık ve kendine has olduğu anlaşılır (Kırışoğlu, 2015).

Kısacası öğretim yöntemleri öğrencinin ders içi motivasyonunu ve konuya yönelik hedeflenen kazanımın sağlanması yönündeki beklentileri karşılaması açısından önemlidir. Fakat yöntem ve teknik her duruma ya da her konuya uyarlanabilecek bir uygulama değildir. Bu hususta doğru yöntemi seçmede asıl sorumluluk öğretmenindir. Öğrenci üzerinde gerek kavratılmak istenen konu için

gerekse kazandırılmak istenen davranışlar yönünden doğru yöntemle bağdaştırılması gerekmektedir. Bireyin potansiyelini en üst düzeyde ortaya çıkarmasını destekleyen sanat eğitimi, öğretmen tarafından dersin içeriğine uygun yöntem ve teknikler ile uygulanarak beynin her iki yarım küresinin de aktif hale gelmesini sağlar.

Sanat eğitimi, genel eğitimin oldukça önemli bir bölümüdür. Öğretim yöntemleri, öğrenciyi veya öğretmeni merkeze alması ile öğretmen ve öğrenci merkezli olarak iki grupta incelenmektedir. Günümüzde kabul görmeyen öğretmen merkezli öğretim, geleneksel bir yaklaşım biçimidir. Öğrenci merkezli yöntemde ise; öğrenciler, birbirinden farklı araç gereçlerle hazırlanmış öğretim ortamlarında bilgileri kendileri oluştururlar. Öğretmenden yardım alarak, kendi ihtiyaçları ile alakalı sorular sorarlar. Bu yaklaşımla beraber aktif öğrenme desteklenir. Ayrıca öğrencilerin problemleri ve ürünlerine yönelik, süreç ve neticeyi tartışmalarına, estetik gelişimlerine imkân sağlanır. Onlara rehberlik yapılır. Ele alınan öğretim biçimi şu an ki eğitim sisteminde kabul gören yapılandırmacı öğretimle uyumaktadır. Çünkü yapılandırmacı öğretim, öğrencinin nasıl öğrendiği hakkında bilgi verir (Artut, 2010).

Bilindiği üzere öğretim süreçlerinde uygulanacak olan yöntem ve tekniklerin öğretim programlarında bulunan amaçlara yönelik olması haricinde birbiriyle de uyumlu olması gerekmektedir. Doğru yöntem ve akabinde doğru tekniğin seçilmesinde etkili olan hususların başında ise muhakkak ki öğretmenlerin vakıf oldukları yöntem ve teknik bilgileri gelmektedir. Ne yazık ki halen öğretmen merkezli geleneksel yöntemler, öğretim yöntem ve teknikleri noktasında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmamalarından

kaynaklı pek çok öğretmen tarafından çoğunlukla kullanılan yöntemler arasında bulunmaktadır. Halbuki bir öğretmenin nitelikli öğrenme ortamlarının sağlanabilmesi için hangi durumlarda hangi yöntem, teknik ve stratejinin seçileceğini bilmesi ve bu seçtiği doğrultusunda öğrenme ve öğretme ortamını doğru bir biçimde düzenleyebilmesi gerekmektedir (Koç ve Erdem, 2020).

Çağdaş Yöntemler

Çağımızın değişen ihtiyaç ve koşullarına yönelik eğitimin amacı ve kapsamında yeni değerlendirmelere gereksinim duyulmaktadır. Çağdaş bir eğitim; bireyin sorgulayıcı, araştırmacı, yaratıcı, öğrendiklerini uygulayabilen özellikler kazandıran, kişilik geliştirici bir eğitimidir. Bununla alakalı olarak çağdaş eğitimde ezbere dayanan, çokça bilgi yükleyici, aktarılan bilginin değiştirilmeden benimsenmesini, ezberlenen bilgilerin tekrardan aktarılmasını öngören bir yöneme ve sisteme yer yoktur (Yolcu, 2021).

Sanat eğitimi, geleneksel olandan ziyade, geleceğe bakan dinamikleriyle, klasik eğitimin topluma aksettirdiği edilgen yapıyı öteleyer. Toplumsal problemlere karşı fikir üreten, amaca uygun değerler oluşturan, tutarlı kişiler yetiştirir. Geleneksel içerik ve biçimler korunarak buna benzer boyutları araştırırken, gelenekselin geride bırakılıp yeni olanın, yeni düşüncelerin, yeni sanatsal biçimlerin üretilmesine olanak hazırlanır (Ünver, 2016).

Kopya Yöntemi

19. yüzyıldan bu yana hızla gelişim gösteren sanayi ve endüstrileşme hareketlerine paralel biçimde seçilen bir sanat

eğitimi yöntemidir. Artmakta olan ihtiyaçları karşılamaya yönelik kolay, çabuk ve doğru çizimler gerçekleştirme, bu yöntemin temel yaklaşımıydı. Bundan hareketle; noktalarla, doğrudan doğruya ya da karelere bölerek kopyalama yapma, bu yöntem doğrultusunda üç çeşit anlayışı oluşturmaktaydı. Bu sayede, endüstrinin ihtiyaç duyduğu biçimler kopya aracılığıyla hızla çoğaltılır ve yayılırdı (Yolcu, 2021).

Sanatın okullara ders olarak geldiği senelerde gördüğünü doğru yansıtma, doğru çizme resim-çizim derslerinde hedeflenen bir davranıştı. Sanat eğitimi veren müesseselerde fotografik benzetme geçerliydi. Bu özelliği kazanabilmenin yollarından biri olarak da kopya yöntemi uygulanmaktaydı. Büyük ustaların eserlerinden, resimli kartlarından, fotoğraflarından faydalanmanın öğreticiliğine inanılırdı. 19. yüzyılda endüstrinin ihtiyaç duyduğu şeyler kopya aracılığı ile çoğaltılarak yayılırdı (Kırışoğlu, 2015).

Kopya yöntemi, “Doğadan Taklit” e dayandırılabilceği gibi kişinin yaşamında da önemli bir yer kaplamaktadır. Yüzyıllardan beri süre gelen sanatın kökeni, mağara resimlerine değin inmektedir. Taklit kuramının hikayesi de sanatın kaynağı olarak bilinen mağara resimleriyle beraber başlamaktadır. Birey öğrenmelerini taklit yoluyla yapar fikri, taklit kuramını ortaya çıkarmıştır. Bu fikri paylaşan çoğu eğitimci, kopya eğitiminden yararlanmaktadır (Karaca, 2011).

Bellek Eğitimi Yöntemi

Bilindiği üzere bellek; “yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkilerini bilinçli olarak zihninde saklama gücü” dür. Çevreyle bağ kuran kişi, duyu organları ile

algılarının bir kısmını akılda bilinçli şekilde saklar ve ihtiyaç duyduğunda ya da zamanı geldiğinde bunları kullanır. Bellek eğitimi yöntemi, planlı olarak bellekte depolanan ve kullanım amacıyla hazır biçimde tutulan izlerin, çocuğun sanatsal yaratıcılığında değerlendirmesini amaçlayan bir yöntem olarak belirlenmiştir. Bu nedenle bellekten (ezbere) resim faaliyetlerinin yeri, ilkokulun ilk üç sınıfında önemlidir (Yolcu, 2021).

Kolaydan Zora Yöntemi

Öğrenme öğretme sürecinde bulunan etkinlikleri kolaydan zora, basitten karmaşığa doğru planlanması öğrencilerin başarıma hissini kazanmasına da imkân tanıyacağından bu ilkenin kullanılması öğrenciler üzerinde akademik öz benliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Fakat bu ilkeye uyulmadığında kısacası öğrenciler ilk ve doğrudan karmaşık ve zor konular ile karşılaştıklarında öğrenmelerinde sıkıntı ve zorluk yaşayabilir. Bu durum öğrencilerin hem akademik öz benliklerinin hem de ileriki öğrenmelerinin olumsuz etkilenmesine sebep olabilir. Öğrenciler kendilerine kolay gözüken konuları öğrenmede zorluk yaşamayacakları için o konu kapsamında zemini sağlam oluşturulmuş bilgilere sahip olacaklardır. Sonrasında ilerledikçe zorlaşan veya karmaşık hale gelen konuları bu zemin üzerine inşa edeceğinden fazla zorlanmayacaktır. Örnek olarak ilkokulda cümlelerin öğelerini öğrenciye öğretmeye çalışan bir sınıf öğretmeni ilk olarak yüklem, sonrasında da özne kavramını öğretmeli, son olarak da tümleci öğretmelidir. Çünkü bir cümlede kolay olan yüklem aramak zor olan ise tümleci bulmaktır (Karabacaktan akt. Yeşilyurt, 2020).

Psikolojik Yöntem

Öğrencinin psikolojik yapısını temel alan bu yöntemde, çocuk ön plana alınarak psikolojik yönden tanınmasının önemine değinilmiştir. Sözcüklerden çok daha etkili bir anlatıma yer veren resim, özellikle küçük yaşlarda, çocuğun büyüme sürecini ve iç dünyası hakkında dikkate değer ipuçları vermektedir. Öte yandan da çocuğu tanımaya yönelik katkısından ötürü sanat eğitiminde önemsenmiş ve uygulanmıştır (Yolcu, 2021).

Çocuğun iç dünyası ve bilinçaltında yer alan olumlu olumsuz olayları, ilişkileri, duyguları sözel iletişime göre çocuk resmi daha anlaşılır kılmaktadır. Böylece bir anlatım yolu olan çocuk resmi, çocuğun psikolojisi ve kişiliğe dair sergilediği ipuçları ile çocuğu daha iyi tanımaya ve rehberlik edilmesine yardımcı olduğu söylenebilir.

Drama (Oyunlaştırma) Yöntemi

Yaratıcı drama; rol oynama, doğaçlama vb. tiyatro ya da drama tekniklerinden faydalanarak bir grup çalışması ile kişilerin bir olayı, bir yaşantıyı, bir eğitim ünitesini, bir fikri, bazen de bir davranışı ya da soyut bir kavramı eski bilişsel örüntülerin tekrardan düzenlenmesi vasıtasıyla deneyim, duygu, gözlem ve yaşantıların irdelendiği “oyun” süreçlerden canlandırılması ve anlamlandırılmasıdır (Taşpınar, 2017).

Yaratıcı drama; duyuşsal, bilişsel ve devinişsel (psiko-motor) kabiliyeti kazandırmada tesirli olabilen, daha önce hazırlanmış bir metin yokken rol alanların öz yaratıcılık özelliklerini kullanarak ürettikleri rolleri sergiledikleri bir öğretim yöntemidir (Üstündağ’dan akt. Taşpınar, 2017).

Drama da roller öğretmen aracılığıyla dağıtılır. Fakat bu rolün ne şekilde oynanacağını rolü alan öğrenci belirler. Bir olay ya da durumdaki kişiler belirlenir ve olay akışına bırakılır. Drama sonlanmadan sonucunu kimse bilemez. Fakat drama sonlandıktan sonra öğretmen konunun münakaşasını yaptırır. Öğrenciler bu yöntem ile dış dünya ile alakalı deneyim ve gözlemlerini sunma imkânı bulurlar. İç dünyalarını yansıtırlar. Bu şekilde diğer insanları, arkadaşlarını, ailelerini kısacası yaşadıkları gerçek dünyayı oldukça iyi anlamaya başlarlar. Bu yöntem vasıtasıyla daha iyi karar verici ve problem çözücü olarak yetişirler. Drama yöntemi daha birçok alanda öğrencilerin becerilerini geliştirme gibi bir faydası da vardır (Küçükahmet, 2014).

Müzikli Yöntem

Müzikli yöntem ilk olarak 1927'lerde ortaya çıkmıştır. Bu yıllarda Almanya'da kullanılmaya başlayan bu yöntemin özü, bireyin iç dünyasını hareketlendirerek duygularının ilerlemesine yardım etmek, hayali çağrışımlar yaptırmak, ifadelerine yaratıcı ekinliklerle imkân vermektir. Evvelce odağında müzik olmak üzere, yaratıcı çaba ve yetilerin gelişimi ve muhafaza edilmesine yönelik olan bu anlayışın, ileriki yıllarda ve bir müddet için plastik sanatlar eğitimiyle kaynaştığı görülür. 1945 senesinden beri başlayan bu bütünleşme ve kaynaşma ile müzikten bu amaç doğrultusunda yararlanılmaya çalışılmıştır. Sanat eğitiminde müzikli yöntem tercih edilen yöntemlerden biridir. Doğrudan ders ile bir ilgisi bulunmasa da müzik eşliğinde gerçekleştirilen çalışmayla yaratıcılığın gelişmesine yardımcı olması amaçlanır. Müziğin oluşturduğu ruhsal rahatlama yolu ve ritmi ile resim çalışması yapan öğrencinin

dış dünyayla alakası bir ölçüde kesilerek resme motive olması amaçlanır. Özellikle sözsüz, çocuğun düzeyine uygun, dinletilen müziğin sesinin fazlaca olmaması ve sanat değeri olan müziklerin tercih edilerek dinletilmesine dikkat edilmelidir. Ayrıca bu yöntemin etkili olabilmesi için sanatsal çalışmaların gerçekleştirildiği mekanlar da önemlidir. Bu açıdan, ışık ya da sınıf, sanatsal çalışmaları her bakımdan destekleyen farklı materyaller, havalandırma, ışıklandırma gibi etkenler, çalışmaya elverişli bir biçimde düzenlenmelidir (Yolcu, 2021).

Gösteri (Demonstrasyon) Yöntemi

Gösteri yöntemi, öğretmenin öğrencilerin karşısında bir şeyin nasıl yapılacağını sergilemek ya da bir unsuru açıklamak için gerçekleştirdiği işlemlerdir. Gösteride hem işitsel hem görsel iletişim kullanılır. Gösterinin en önemli yararı herhangi bir şeyin en elverişli şekilde ya da ustaca nasıl başarılabileceğini göstermedir. Bu sebeple gösteri, en elverişli bir şekilde hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. Bu yöntem özellikle, fen, müzik, spor ve sanat alanlarında kullanılmaktadır (Küçükahmet, 2014).

Çocuk Sanatı Yöntemi

Çocuk resimlerine onun çok yönlü ilerlemesi yönündeki yaklaşımların zemininde çocuğun yetişkinlerinkinden ayrı kendi başına vasıflı bir yapıya sahip olduğu fikri yatar. 18. yüzyılda yetişkin ile çocuk arasındaki niteliksel ayrıma dikkat çekilerek bir anda erken çocukluk döneminin yaratıcı, doğal ve özgür gücünü gündeme getirir. Bu yaklaşım yönünde, çocuk resmi kendine has özelliği ile onun doğal yaşantısının bir ürünü, bireyin sanatsal anlatımının kısmi bir biçimidir.

O senelerde bu resimlerde sanatsal bir değer beklenmemesi, fakat, yine de çocuk resimlerindeki tuhaf ama hoş bir şeylerin varlığının yok sayılamayacağı vurgulanır (Kırışoğlu, 2015). Kırışoğlu'na göre artık çocuk resmi yetişkinlerin sanatından ayrı bir sanat olarak değerlendirilmektedir. Yetişkinlerin sanatına bir basamak oluşturmaz. Kendi başına çocuk resminin estetik bir düzeyi vardır. Ayrıca çocuk sanatı kendi kendine, herhangi bir dışsal müdahale olmadan gelişir. Bu görüşü paylaşan kimseler, çocuğun malzemeler ile ne yaptığını bilecek kadar hâkim olması, estetik ve ifade sel becerileriyle olabildiğince özgür ve kendine has olması çocuğun yaşamakta olduğu bu sanat dolu çağın asıl nedenidir. Çocuk resimlerine sanatsallık yönünden bakanlar iki sorunun yanıtında görüş olarak ayrılmaktadırlar. İlki, yetişkinlerin sanatına çocuk resminin bir çekirdek oluşturup oluşturmadığı, diğeri ise çocuk belirli bir yaş aralığına geldiğinde (8-10) çocuk sanatının yok olup olmayacağıdır. Çocuk resmini sanat olarak nitelendiren görüşe göre nitelik ve coşkunun geç çocukluk döneminde kalmayacağı fikri benimsenmiştir. Çizik, çocuğun sanat yetisinin ergenlik çağında yok olacağını, aynı yetiye sahip olmak için her şeye baştan başlanması gerektiği savunmuştur. Kendine özgü bir sanat olan çocuk resmi, yetişkinlerin sanatına çekirdek oluşturmaz.

Sanat yoluyla Eğitim Yöntemi

İngiliz sanat tarihçisi ve estetikçisi olan H. Read, “Sanat Yoluyla Eğitim” isimli kitabıyla sanat eğitimi alanında en az 30 yıl etkili olmuştur. Bugün de bu kuram etkisini sürdürmektedir. Antik düşünür Platon’a dayanan Read’ın kuramının ilkesi, “estetik eğitim, eğitimin temelidir”

görüşüdür. Bütünlük, birlik ve düzen sağlayıcı nitelikleri ile tüm sanatlar eğitiminde temel olarak görülmelidir. Read'ın esas aldığı Platon'nun görüşü kısaca şöyledir: Estetik eğitim, akla soyluluk, bedene zarafet getiren tek eğitim alanıdır. Sanatı, eğitimin zemini olarak belirlemesindeki amaç, çocuklukta mantığın beklemede olduğu zaman işlev görerek aklın gelişmesine yardımcı olmasıdır. Bir diğer deyişle mantık zamanı geldiğinde, sanat buna yol ve yeri hazırlamış olmalıdır (...) Böyle bir sanat eğitiminin aşamaları şöyle sıralanır:

Birey işiterek, dokunarak, görerek dış dünyayı duyular ile algılar. Tüm bu yoğun algı anlarını içine sindirerek duyumsar. Tekrar bu malzemeyi akılda bir araya getirip ayırarak bir neticeye ulaşır ve neticede duygu, düşünce ve imgelerini bir ifade formuyla görselleştirir. Bu sayede mutlu ve dengeli olur. “Sanat yoluyla eğitim” görüşünün temel maddeleri özetleyecek olursak:

1. Bireyin doğasında yer alan bütünlüyici estetik nitelik.
2. Estetik olarak vasıflı formların yapısıyla alakalı bütünlüyici özellik.
3. Yaratıcı etkinliklerin ve sanat deneyiminin organik, bütünlüyici biçimi ve süreci.

Tüm bu özellikler yaratıcı bir faaliyet olarak sanat deneyimi içerisinde bir arada bulunarak çocuğun bir bütün olarak gelişimini sağlamlaştırır (Kırıñoğlu, 2015).

Sanat yoluyla eğitim, çocuk ve ergende akıldan, aklın denetiminden ziyade duyguya, duyulara, heyecana imkân sağlayarak, eğitim sistemlerindeki aşırı ussallaştırmaya karşı

çıkmayı, bu olguyu dengelemeyi hedeflemektedir. Odak duygusallıkta, duygusal yaşantıdadır (San, 2001).

Read'in sanat yoluyla eğitim kuramı şahsi sözleri ile şöyledir:

“Bir insanda gelişme ancak görülebilir ya da işitilebilir simgelerin anlatımı yoluyla olur. Eğitim böylece bir anlamda bu anlatım biçimlerinin geliştirilmesidir. Bu da çocuğa ve yetişkine nasıl devinimler yapacağını, imgeler, sesler, araçlar ve kullanım nesnelere yaratacağının öğretilmesidir. Bir insan eğer bütün bunları yapabiliyorsa, işte o insan tam olarak eğitilmiş insandır” (Read akt: Kırıçoğlu, 2015).

KAYNAKÇA

- Artut, K. (2010). Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri. K. Artut & H. Pekmezci (Ed.), *Sanat Öğretimi Yöntemlerine Giriş* (s. 3-28). Ankara: Anı.
- Beştepe, N. E. (2018). Yaratıcı Dramanın Sanat Eğitimi Boyutu. II. Uluslararası Sanat Eğitimi Araştırmaları Sempozyumu, 234-243.
- Buyurgan, S. & Buyurgan U. (2020). *Sanat eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Erbay, M. (1997). Sanat eğitiminin önemi. (earsiv.anadolu.edu.tr)
- İnci, San. (2001). Sanatlar Eğitimi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 34(1), 23-34.
- Karaca, G. (2011). Görsel sanatlar eğitiminde kopya yönteminin ilköğretim öğrencilerinin yaratıcılıklarına etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(21), 299-321.
- Kırıçoğlu, O. T. (2015). *Sanat Kültür Yaratıcılık. Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi*. Ankara: Pegem
- Koç, E. S., & Erdem, A. (2020). Öğretmen adaylarının öğretim yöntemi kavramına ilişkin metaforik algıları. *International Anatolia Academic Online Journal Social Sciences Journal*, 6(1), 1-12.
- Küçükahmet, L. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Mercin, L. (2011). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*. A. O. Alakuş, L. Mercin, A.
- Taşpınar, M. (2017). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem.

- Ünalın, T. (2010). *Güzel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. K. Artut & H. Pekmezci (Ed.), *Sanat Öğretiminde Teknoloji Kullanımı* (s. 129-192). Ankara: Anı.
- Ünver, E. (2016). Neden ve Nasıl Sanat Eğitimi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 5(23), 865-878.
- Vural, Ü. D. (2011). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*. A. O. Alakuş, L. Mercin, A.
- Yeşilyurt, E. (2020). Öğretmenin Pusulası: Genel Öğretim İlkeleri. *Ekev Akademi Dergisi*, (83), 263-288.
- Yılmaz, G. M. (2011). *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi*. A. O. Alakuş, L. Mercin, A.
- Yolcu, E. (2021). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem